

Bos en heide, doorkruist met schilderachtige lanen, kenmerken landgoed De Dellen. De Dellen vormt een belangrijke verbindingzone tussen de Oldebroekse Heide en het Eperholt. In het gebied broeden veel vogelsoorten en leeft een groot aantal edelherten.

In 1800 bestond dit gebied nog voornamelijk uit heide. In 1802 kreeg H.W. Daendels, generaal van de Bataafse republiek, het gebied in erfpacht en startte een ontginning, waarmee landgoed De Dellen ontstond. Hij legde landbouwgronden aan en beboste stukken heide. In 1851 werd de weerkundige Prof. C.H.D. Buys Ballot eigenaar. Hij zette de ontginning voort en legde nieuwe bossen aan. Naast dennen werd er ook eik, beuk en fijnspar geplant. Zijn oudste zoon plantte uitheemse boomsoorten en verfraaide het terrein met nieuwe landschappelijke elementen als laanbomen en heideveldjes. Landgoed De Dellen werd in 1929 het eerste bezit van Geldersch Landschap & Kasteelen (GLK).

Wandelroutes

In het gebied zijn vier wandelroutes uitgezet:

- Een **groene** route van ca. 3 km (nummers 1 t/m 3). Deze wandelroute is niet opengesteld op doordeweekse dagen i.v.m. schietoefeningen door het Ministerie van Defensie op de Oldebroekse Heide.
- Een **gele** route van ca. 3 km (nummers 13, 1 en 4). Langs deze route staan extra bankjes.
- Een **blauwe** route van ca. 3,5 km (nummers 9 t/m 12).
- Een **rode** route van ca. 4,5 km (nummers 4 t/m 8).

1 Het erf van Daendels

U staat hier op de 'kiemplaats' van De Dellen, het omwalde Erf van Daendels.

Hier legde de generaal vanaf 1803 zijn landbouwgronden aan en bouwde hij een landhuis, een schaapskooi, schuren en hooibergen. Van de oorspronkelijke gebouwen is niets bewaard gebleven. Wel zijn de wal en de

lusvormige toegangsweg waaromheen de gebouwen stonden nog duidelijk zichtbaar.

2 Veluwe heideschappen

Begrazing door heideschappen houdt de heide vitaal en vrij van boompjes en struiken en is daarom belangrijk in het natuurbeheer van onder andere de Dellen. In 2012 is een schaapskooi gebouwd voor de schaapskudde die diverse Noord-Veluwe heideterreinen begraast. Wij vragen u de dieren niet te voeren.

3 Spaartelgenbos

Een deel van het bos was vroeger eikenhakhout. Dit werd eens in de 10 tot 25 jaar afgezet, waarna de stobben weer uitliepen met meerdere nieuwe stammen. De eikenbast werd gebruikt in de leerlooierij, het overige hout als brandhout. Na de uitvinding van chemische looistoffen verdween de betekenis van het hakhout. Veel hakhoutpercelen werden niet meer afgezet. Hier staat dan ook hakhout waarvan men één stam of spaartelg heeft laten doorgroeien.

4 Houtwal

Bij het verlaten van het Erf van Daendels passeert u een houtwal. Deze wal is in 1803 door Daendels beplant met opgaande bomen en diende als erfafscheiding.

5 Zomereiken

Nadat u een bos met douglas sparren gepasseerd bent, loopt u door een laan met zomereiken. De zomereik is een inlandse eikensoort, waarvan de bladeren een korte bladsteel hebben en de eikels een lange vruchtsteel. De groene specht broedt graag in deze boom.

6 Grafheuvel

De heuvel waar de route nu langs voert is een grafheuvel, die waarschijnlijk dateert uit de Late Steentijd (2900 - 2000 v.Chr.).

7 Kamperen

Het kleine kampeerterrein rechts van het pad is uitsluitend bestemd voor donateurs van GLK. Het andere terrein is verhuurd aan de Nederlandse Caravan Club (NCC).

8 Duinen uit de ijstijd

Rechts van de kruising van het bospad met de Dellenselaan ligt een heuvelachtig heidegebied. De heuvels zijn duinen van dekzand uit laatste ijstijd, zo'n 11.000 jaar geleden. Hoewel het landschap zich toen niet tot Nederland uitstrekte, was het klimaat zeer koud en droog. Poolstormen deden de bodems verstuiven en zetten het rondwaaiende zand elders af als dekzandruggen en duinen.

9 Wilde zwijnen

U loopt nu door een bosgebied waar veel wilde zwijnen leven. Dit is vaak duidelijk te zien langs het pad, waar ze, bij het zoeken naar voedsel, de bodem plaatselijk sterk omwoelen. Dit is gunstig voor de bosontwikkeling: door het omwoelen krijgen zaden meer kans om te ontkiemen.

10 Beukenbos

Het nu volgende beukenbos is een ideaal woonoord voor de zwarte specht. Opvallend is het ontbreken van ondergroei. Het dichte bladerdek van de beuk laat weinig zonlicht door, waardoor de kruid- en struiklaag niet tot ontwikkeling kan komen.

11 Rozenbank

Vanaf de Rozenbank had Buys Ballot uitzicht op zijn schrijverskoepel. Rozen slaan op de Rhododendrons die achter en naast de bank staan.

12 Het graf van Buys Ballot

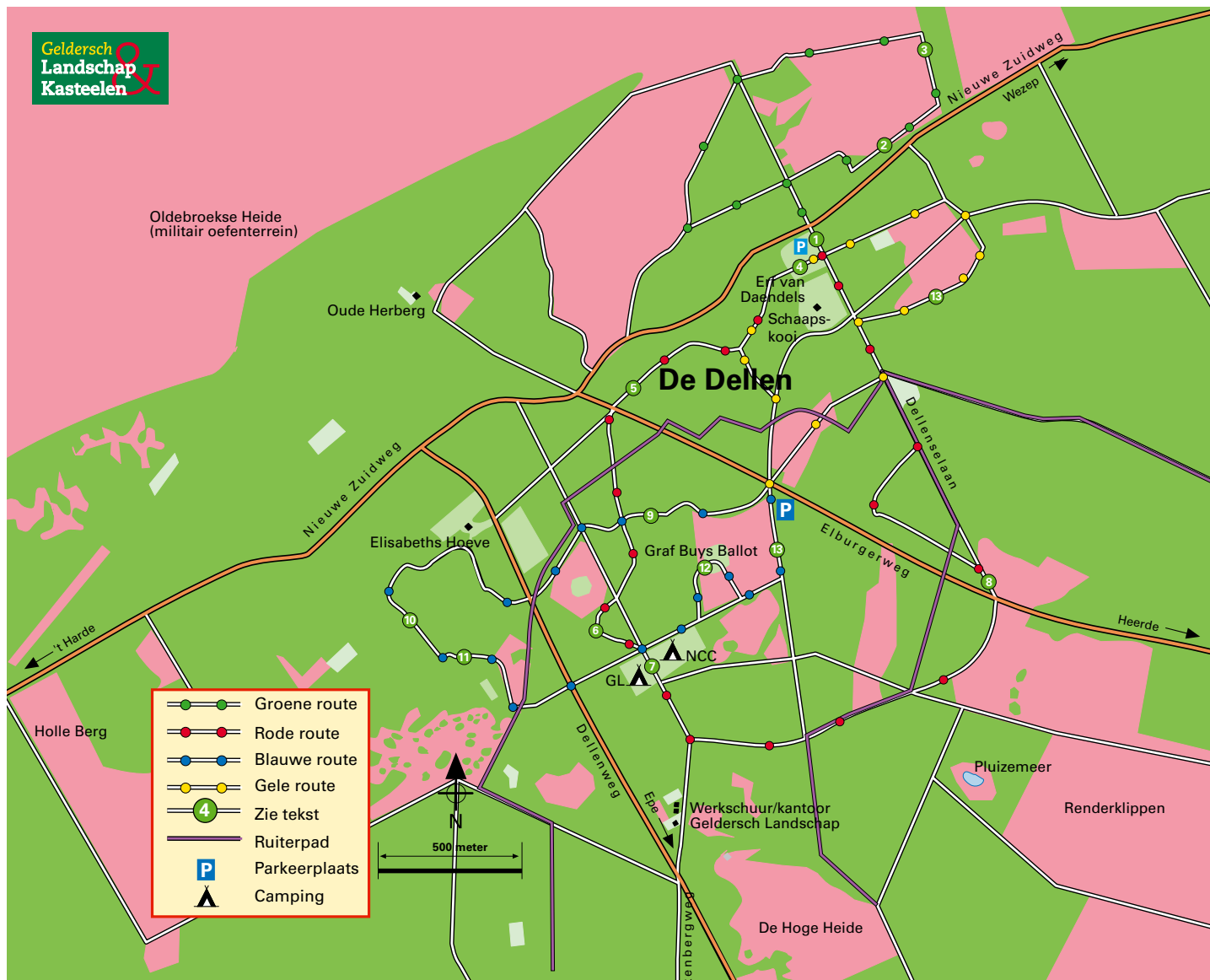
Midden op de heide bevindt zich het graf van Cornelis Sebastiaan Buys Ballot, landheer van De Dellen van 1890 tot 1928. Op de grafsteen ziet u het familiewapen met de tekst "Le sage espère en Dieu" (De wijze vertrouwt op God).

13 Drie heidesoorten

Op dit heideveld komen de drie Nederlandse heidesoorten voor: struik-, dop- en kraaiheide. De meest algemene soort is de struikheide, die in augustus bloeit. Deze plant preferiert een drogere standplaats dan de in juni en juli bloeiende dopheide. Kraaiheide draagt in de herfst zwarte bessen.

Tip: In het rustgebied ligt een wildobservatiepost. Deze is alleen toegankelijk onder begeleiding van de boswachter. Kijk voor excursiedata op www.glk.nl/evenementen.

- Groene route
- Rode route
- Blauwe route
- Gele route
- Zie tekst
- Ruiterspad
- Parkeerplaats
- Camping

Honden

Aangelijnd toegestaan. In verband met de Veluwe heideschappen zijn honden niet toegestaan op de 'Woldberg wandeling'.

Toegankelijkheid

Het gebied is opengesteld voor wandelaars en fietsers op wegen en paden, van zonsopkomst tot zonsopgang.

De wandelroutes zijn minder geschikt voor rolstoelen en kinderwagens.

Bereikbaarheid

Openbaar vervoer

Niet bereikbaar met het openbaar vervoer.

Eigen vervoer

A50 Arnhem - Zwolle, afslag 29 Heerde, Wezep, Wapenveld. Borden richting Wezep volgen en na ca. 500 meter de Nieuwe Zuidweg inslaan.

Geldersch Landschap & Kasteelen

Postbus 7005

6801 HA Arnhem

Telefoon (026) 355 25 55 (kantooruren)

info@glk.nl

Word ook donateur!

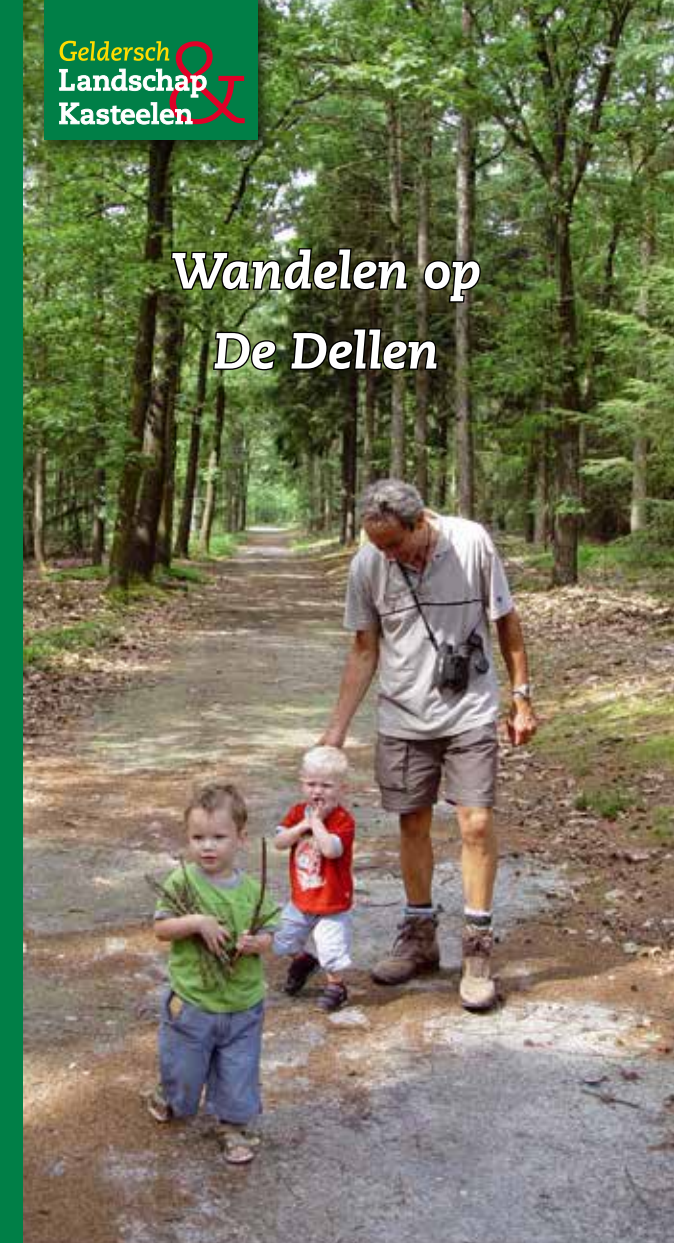
Kijk op onze website:

www.glk.nl

© GLK, dec. '14

www.glk.nl

Wandelen op De Dellen

een natuurgebied van
Geldersch Landschap & Kasteelen